N°. 2643 | 1856.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG 8 JANUARIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 7 Januarij.

Sinds eenige weken heeft de publieke opinie in Europa zich verheugd in het vooruitzigt, dat gedurende dezen winter de vrede zou kunnen tot stand komen. Men hield zich overtuigd, dat de fransche Keizer geneigd was tot den vrede te komen. Zulks wordt ook thans niet betwijfeld. Men rekende op de medewerking van Zweden en Duitschland, vooral ook op de duitsche mogendheden van den tweeden rang. Deze verstonden zich met Oostenrijk en Frankrijk. Zulks gaf aanleiding dat eene nieuwe onderhandeling met Rusland werd op touw gezet. Vorst Esterhazy vertrok naar St.-Petersborg om de vredes voorwaarden van Oostenrijk, Frankrijk en Engeland over te brengen. Hij werd gevolgd door den saksischen minister te Parijs, de heer von Seebach, die als schoonzoon van den kanselier Nesselrode te St.-Petersburg een open oor heeft, en geacht werd de inzigten van Keizer Napoleon III aan Keizer Alexander kenbaar te maken. Intusschen, juist op het oogenblik dat die onderhandelingen worden aangeknoopt, wordt de hoop op vrede plotseling losgelaten en verbreidt zich algemeen de vrees, dat er geen kans voor vrede is.

Wat is oorzaak van dien omkeer? Dat lord Palmerston geen vrede verlangt was bekend; dat Pruissen niet treden zoude in de voorstellen der drie verbondene mogendheden moest worden verwacht. Pruissens rol is geene andere dan eene valsche geweest, gedurende den ganschen loop, die de oostersche quæstie verlangd heeft. Het kan daarvan niet terug komen, zonder met zijn verleden te breken, welk breken zou gelijk staan met eene bekentenis van schuld, zoo omtrent zijne kwalijk berekende gehechtheid aan Rusland, als omtrent zijnen overdreven invloed op Oostenrijk. Men moet dan de oorzaak van dien omkeer zoeken in Rusland.

Met der daad, het St.-Petersburger Kabinet is behendig geweest; vóór dat prins Esterhazy zijne vredes-voorwaarden kon aanbieden, had de russische kanselarij reeds hare voorstellen in de wereld gezonden en daarin een stap tot toenadering gedaan, die, hoewel hij gezegd wordt niet genoegzaam te zijn om door de mogendheden te worden aangenomen, toch de gelegenheid aanbood aan Pruissen, om de duitsche mogendheden van den tweeden rang in hare wending naar het Westen tegen te houden. Daarmeê schijnt alle hoop op vrede te vervallen.

Zulks levert het bewijs, dat de verwachting, dat het vrede zou kunnen worden, al op zeer losse gronden steunde, en slechts uit de lucht gegrepen was. Wat ons betreft, wij hebben steeds den vrede gewenscht, maar dien niet verwacht. Wij zijn van meening dat een duurzame vrede thans niet mogelijk is. En mogt het al vrede worden — wij zien niet dat de kans daartoe zoo hopeloos is als men voorgeeft — de tijd zou niet uitblijven die een anderen oorlog onvermijdelijk zou maken.

De quæstie van vrede of oorlog, gelijk zij thans staat, hangt niet af van de vredes-voorwaarden, die prins Esterhazy te St.-Petersburg gebragt heeft. Als men zich daaromtrent niet mogt kunnen verstaan, zullen andere voorstellen te vinden zijn. De quæstie staat op een heel ander punt. Namelijk, op de schaal van het St. Petersburger Kabinet zoowel als op die van Parijs, zal men de vraag wikken en wegen, of eene alliantie gewenscht en mogelijk is tusschen de Keizers van Rusland en Frankrijk. Zoo men daarheen wil, zal de vrede tot stand komen, ten einde in de toekomst een oorlog tegen Engeland te bereiden. Zoo niet, hetzij omdat het te vroeg is, hetzij omdat de beide Kabinetten zich niet kunnen verstaan; dan zal de oorlog zijn weg gaan, met al de kansen van nieuwe verwikkelingen en uitbreiding, die wij in 1856 maar al te zeer te vreezen hebben.

Het æquivalent voor den afgeschaften stedelijken accijns op het gemaal.

IV.

De quæstie van het æquivalent is altijd nog hangende, en niettegenstaande het groot aantal voorstellen om in het bestaande te kort te voorzien door de afschaffing van den gemaalaccijns op het stedelijke budget veroorzaakt, is er nog geen enkel plan openbaar gemaakt, dat in den smaak van het publiek schijnt te vallen. Tegen elk ontwerp worden van alle kanten bezwaren ingebragt: de een is deze stand te veel gedrukt, dan gene; hier klaagt de industriëel dat alle lasten op zijn schouders zullen komen; ginds de kapitalist. Dan weder zou het wets-ontwerp nog al aannemelijk zijn, als het maar niet tegen de Gemeentewet aandruischte. Kortom, een voorstel dat ook maar ten halve de publieke geest voor zich heeft, is nog niet te voorschijn gekomen, en wij gelooven niet dat het komen zal. Bij belasting-ontwerpen heeft ieder inwoner dadelijk belang, en dit is het, gelooven wij, wat veler oordeel benevelt; men rekent zich spoedig te veel gedrukt, omdat men gedrukt wordt, en kant zich tegen ieder voorstel aan, in de hoop van een ander te erlangen, dat dien druk grootelijks zal wegnemen. Wij vreezen dat die hoop niet verwezenlijkt zal worden; de Raadskommissie moge bij den grondslag der huurwaarde een of meer andere voegen, de slotsom zal toch, op enkele uitzonderingen na, blijven dat ieder nagenoeg hetzelfde betalen moet, wat hij bij het eerste rapport was voorgesteld, en wel omdat de ondervinding leert dat, in den regel, de andere grondslagen (personeel bijv.) met de huurwaarde gelijken tred houden; daarom was het dat wij tegen die bazis voor den hoofdelijken omslag minder bezwaar hadden dan anderen, al achtten wij het ook in het belang der uitzonderingen, de toevoeging van een of meer andere grondslagen wenschelijk.

Dit, is geschied in het herziene voorstel van de kommissie, dat eerstdaags in den Raad behandeld moet worden, en waarvan wij, nadat wij onze denkwijze over het æquivalent reeds vroeger in het breede hebben uiteengezet, ons kunnen onthouden nadere beschouwingen te geven.

Naar aanleiding van deze quæstie bespreken wij echter een brochure van den heer Mr. G. J. A. Faber, dezer dagen onder den titel van »Nieuw belasting-ontwerp voor de gemeente Amsterdam" bij de heeren Gebhard en C°. uitgekomen. De schrijver had eenige weken vroeger een naamloos vlugschriftje over hetzelfde onderwerp uitgegeven, en de daartegen gemaakte aanmerkingen hebben hem doen besluiten zijn denkbeelden meer breedvoerig te omschrijven. Het plan van den schrijver is zeer eenvoudig; hij verdeelt de bevolking in 10 klassen, en wil van ieder individu een hoofdgeld heffen, in de hoogste klasse *f* 41.25 dan *f* 33.75 en zoo afdalende tot de 2de klasse *f* 1.87½. De eerste klasse die 20,000 gezinnen, vertegenwoordigende 100,000 personen, omvat, zou vrijdom van dat hoofdgeld genieten; overigens neemt de schrijver het getal kinderen op deze wijs in aanmerking:

klasse 2—5, die 4 kinderen heeft 1 klasse lager
» 5 » 5 » » »
» 6 » 6 » » »

Dit is de hoofdinhoud van de brochure van den heer Faber; men ziet, de schrijver bedoelt de heffing van een persoonlijk hoofdgeld, en niet een *income-tax*. Het hoofd van een gezin betaalt voor zich, zijn echtgenoote, zijn kinderen en zijn dienstboden. In de vijfde klasse bijv., waar de schrijver het hoofdgeld op *f* 11,25 stelt, zal de gehuwde zonder kinderen, en die bijv. twee dienstboden houdt, *f* 45 te betalen hebben, terwijl onder dezelfde omstandigheden een huisvader met vier kinderen voor, het dubbele, dus voor *f* 90 wordt aangeslagen; het is waar, zoo hij vijf kinderen heeft komt hij een klasse lager, en zal dan voor elken persoon van zijn gezin slechts verschuldigd zijn *f* 7,50. Dit bedraagt dus voor man, vrouw, vijf kinderen en twee dienstboden *f* 67,50; heeft hij daarentegen negen kinderen zoo klimt zijn aanslag weder tot *f* 97,50. Rekapituleeren wij deze cijfers dan komen wij tot het rezultaat, dat in de 5e klasse een gezin met twee dienstboden, zonder kinderen betaalt *f* 45
» » » » en vier » » » 90
» » » » en vijf » » » 67,50
» » » » en negen » » » 97,50

Uit deze eenvoudige becijfering blijkt derhalve, dat een gezin zonder kinderen verreweg het minste betaalt; dat daarop volgt een huisvader met vijf kinderen, die voor de helft meer wordt aangeslagen; terwijl de gezinnen met vier en negen kinderen het grootste en nagenoeg hetzelfde aandeel moeten opbrengen. Wij zien geen reden voor die groote onregelmatigheid, terwijl wij overigens met het stelsel in het algemeen, om de kleinste gezinnen het minste in de openbare lasten te doen bijdragen, weinig ingenomen zijn. Het plan van den heer Faber bestendigt op direkte wijs een der grootste gebreken van het stelsel van indirekte belastingen. Ook zijn wij het niet eens met den schrijver, waar hij zegt: »het »hoofddoel dat men zich voorstelde door de opheffing van »deze belasting (gemaalaccijns) was verligting van den »nood der behoeftigen;" zoodat indien men slechts zorgde dat de behoeftigen verligt werden (hetgeen trouwens door het plan des schrijvers, om 100,000 personen vrij te laten, bereikt wordt) men het kwaad der accijnsen afgewend zou hebben. Behalve den druk der lagere klassen, de fiskale belemmeringen van den arbeid, het in plaats treden eener stationnaire wet voor de immer vooruitgaande wetenschap en andere bezwaren, kleeft den accijnsen voornamelijk het nadeel aan, dat zij het zwaarste drukken op het grootste gezin, en dit bezwaar wordt door het ontwerp van den heer Faber niet weg genomen.

Het voorstel der heeren Broms c. s., waarvan wij den korten inhoud in ons vorig Nommer hebben medegedeeld, zullen wij later bespreken.

Wij vernemen dat de heer Bicker, lid van den gemeenteraad, het ontwerp van den heer Meinesz, tot het vinden van het voor onze stad noodige æquivalent, welk ontwerp door ons vroeger is medegedeeld, als zijn voorstel aan den raad heeft ingediend, met de noodige wijzigingen in de tabel, daar de aanvankelijke berekeningen van den heer Meinesz berusten op het vinden van *f* 800,000, en thans door den ontwerper eene som van *f* 900,000 is gevonden. Het voorstel van den heer Bicker is ondersteund door de heeren Warnsinck, Schimmelpenninck Jz. en van Romunde. (*Amst. Cour.*)

Uit goede bron vernemen wij, dat er koncessie is verleend tot eene kolossale onderneming, die voor het vaderland in het algemeen en voor de hoofdstad des rijks in het bijzonder hoogst belangrijk mag genoemd worden. Men deelt ons namelijk mede, dat eenige voorname handelshuizen te dezer stede zes stoombooten van hier op Java zullen in de vaart brengen tot eene geregelde maandelijksche dienst. (*Amst. Cour.*)

Dezer dagen is reeds met een enkel woord gewag gemaakt van het indienen eener wet op het lager onderwijs aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Gelijk uit den aard volgt, inzonderheid naar aanleiding van de laatst bij gelegenheid der begrooting gehoudene diskussiën in de Tweede Kamer, is de algemeene aandacht zeer op dit wets-ontwerp gevestigd, bepaaldelijk omtrent de vraag, of ingevolge het verlangen van de heeren Groen van Prinsterer en de Brauw, het christelijk element al dan niet zal strekken tot grondslag van het lager openbaar onderwijs van Staatswege te geven. Van eene geachte hand vernemen wij, dat daaromtrent het ingediend ontwerp zou inhouden, »dat het geven van godsdienstig onderwijs aan de kerkgenootschappen wordt overgelaten; dat het openbaar onderwijs alleen wordt dienstbaar gemaakt aan de bevordering van zedelijkheid en godsdienst, zoodat de onderwijzers zich zullen behooren te onthouden, iets te onderwijzen, toe te laten of te doen, dat kwetsend zal zijn voor de godsdienstige begrippen der gezindheid of gezindheden, waartoe de ter school gaande kinderen behooren." (*H.*)

Sedert eenige dagen bevindt zich te Rotterdam zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Mgr. Ignatius Antonius Samhiri, Patriarch van Antiochië, van wiens bezoek aan andere plaatsen wij herhaaldelijk berigten hebben medegedeeld. Donderdag namiddag van Schiedam alhier aangekomen, heeft deze Hoogwaarde patriarch zijn intrek genomen bij den Z.Eerw. heer J. J. Raken, provinciaal der Eerw. Paters Predikheeren en pastoor der R. K. gemeente aan den Steiger, en Vrijdag morgen in de Steigerskerk de dienst en des avonds een solemneel lof gehouden, onder de leiding van den verdienstelijken [illegible]

ponist, den heer Verhulst. Heden morgen heeft Z.H.E. de dienst in de kerk in den Houttuin verrigt en zal dit morgen ochtend in de Leeuwestraatskerk doen, waar tevens des namiddags een solemneel lof zal gezongen worden, bij welke gelegenheden kollekten voor de kerk van Antiochië worden gedaan. Maandag morgen zal ZHE. de dienst in de kerk op de Wijnhaven verrigten en des namiddags naar Gouda vertrekken. (N. R. Ct.)

Tegen den heer Mr. L. Zegers Veeckens, uitgever der *Amersfoortsche Courant*, is door de arrondissements-regtbank te Amersfoort regtsingang verleend, en zulks op aanklagte van den heer Mr. Johannes Lambertus Antonius Luyben ter zake van eene zinsnede in de *Amersfoortsche Courant* van 14 December jl. N°. 269, luidende als volgt:

»Toen, na het uitbreken van den opstand, het Belgische congres te Brussel zamen kwam, spoedde ook diezelfde volks-vertegenwoordiger met zijn kollega en geestverwant Sassen van Isselt zich derwaarts, ten einde voor die Belgische(?) provincie Noord-Brabant in dat kongres zitting te nemen. Die eer, door de priesterpartij hun toegekend, werd hun echter door de Belgische kongresleden niet vergund. Luyben, zoowel als Sassen van Isselt, moest met de kous op het hoofd terug keeren."

Genoemde heer is dien ten gevolge door den regter kommissaris, belast met de instruktie van strafzaken, gedagvaard tegen den 5den Januarij. (N. R. C.)

Twee brieven met geldswaarde zijn weder vermist als: een van Goes naar Wageningen en een van 's Bosch naar Rotterdam. (P. B.)

Volgens opgave van het ministerie van Finantiën is aan de verschillende kantoren van 's rijks accijnsen over de maand December ll. ontvangen aan suiker-accijns, in hoofdsom, opcenten en zegel, een bedrag van *f* 174.489,90.

Op eene Vrijdag te Breda gehouden algemeene vergadering van kiesbevoegden is met bijna algemeene stemmen tot candidaat voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer der Staten Generaal verkozen: Mr. K. A. Meeussen.

Bij koninklijk besluit is, ten laste van den Staat, aan Mr. W. B. Donker Curtius van Tienhoven, minister van Staat, voormalig president van den Hoogen Raad der Nederlanden, een pensioen verleend van *f* 4000.

Z. M. heeft bij besluit aan den heer J. J. Brocx, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van ontvanger der direkte belastingen en accijnsen te Dinther en Heeswijk, behoudens aanspraak op pensioen, zijnde voorts de voormelde ontvangst opgeheven en de gemeenten van Dinther en Heeswijk ingedeeld bij het ontvangkantoor der direkte belastingen en accijnsen te Berlicum, onder voortdurend beheer van den ontvanger F. J. C. van Weel.

'sGRAVENHAGE, 6 Jan. HH. KK. HH. prins en prinses Hendrik worden heden uit Luxemburg in deze residentie verwacht.

— Het diner, dat gisteren ter eere van de pruissische kavallerie officieren door den graaf von Königsmark werd gegeven, was zeer luisterrijk. Het werd bijgewoond door al de hoofd- en verdere officieren van het regement dragonders, alsmede door vele van het regement grenadiers en jagers.

— Z. Exc. de baron d'André, fransch minister bij het nederl. Hof, zal Donderdag een diner aan het korps diplomatique geven.

— In 't jaar 1855 was 't getal geborenen alhier 2407, waarvan 1229 van het mannelijk en 1178 van het vrouwelijk geslacht en 48 minder dan in 1854.

— Gisteren zijn tegen eenige broodbakkers alhier processenverbaal opgemaakt, wegens het in hunne winkels voorhanden hebben van te ligt bevonden brood.

ROTTERDAM, 5 Jan. Met de stoomboot Batavier zijn alhier van Londen aangebragt twee kolossale ijzeren boeijen, bestemd om op den Banjaart en den Hindert geplaatst te worden. De inspecteur van het loodswezen is zelf hier, onder wiens opzigt het verdere vervoer en de plaatsing zal geschieden. (H.)

ZIERIKZEE, 4 Jan. Eergisteren heeft zich bij het huis van arrest alhier aangemeld een persoon uit eene gemeente in Schouwen, die eene maand gevangenisstraf kwam ondergaan. Zijn naam, enz., kwam bij de inschrijving volgens zijne opgaaf overeen met die van een persoon, welke tot die straf veroordeeld was, maar spoedig werd ontdekt dat deze niet de veroordeelde was, daar zich een gevangene aldaar bevond, die hem kende en hem met zijn waren naam aansprak; dit door den cipiersknecht gehoord wordende, vermoedde deze dadelijk het bedrog, hetgeen bij onderzoek bevestigd werd, waarop onmiddellijk de strafschuldige is gehaald en in het huis van arrest gebragt, terwijl zijn plaatsvervanger naar huis is gezonden. (Zierikz. Courant.)

Men leest in de Derde Editie van het *Handelsblad*:

MARSEILLE, 7 Jan. De Louqsor heeft berigten aangebragt van Konstantinopel tot 27 dezer.

Aan de zijde van Inkerman hebben de Russen de vestingwerken vermeerderd en nieuwe batterijen naar de zijde van de Tschernaja gemasqueerd.

Omer Pacha was te Batum aangekomen; zijne vervanging was door den ministerraad, nadat er over was beraadslaagd, onmogelijk geoordeeld.

Zeventig schepen nemen te Konstantinopel amunitie in, ten einde die naar Suchem-Kalé over te brengen. Het leger was gedurende twee dagen door de overstrooming opgehouden en leed gebrek aan levensmiddelen.

Te Sebastolon was dooiweder ingevallen.

Door de jongste stormen in de Zwarte Zee is geen enkel oorlogschip verongelukt.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 5 Januarij. De onteigeningen van gebouwen voor het aanleggen van den boulevard van Sebastopol hebben een aanvang genomen. Men zegt, dat de jury zich zeer vrijgevig jegens de betrokken eigenaars van de panden betoont. Zoo moet zij aan een eigenaar, wien de stad slechts 180,000 franken bood, zijn vollen eisch van 550,000 franken hebben toegekend.

— Naar men uit Rusland verneemt, zullen Vassif Pacha generaal Williams en nog zes andere in Kars gevangen genomen Pachas naar St.-Petersburg gebragt worden. De overige officieren en manschappen van het garnisoen zullen te Tiflis en in andere kaukasische steden den winter doorbrengen.

Ook in Turijn wil men eene algemeene tentoonstelling houden. Eene tot dat einde benoemde kommissie houdt zich met de des betreffende beraadslagingen reeds bezig.

— In Spanje laten de fabrikanten en andere belanghebbenden niets onbeproefd om te beletten dat de liberale tariefsherziening die door het bewind van den generaal Espartero aan de Cortes voorgedragen is, tot stand kome. Het officieel regeringsblad, de *Gaceta de Madrid* berigt in zijn nommer van 28 Dec. ll., dat de kommissie welke door de Cortes uit hun midden benoemd is om die voordragt te onderzoeken, hare werkzaamheden aangevangen heeft »in eenen geest van verzoening en inschikkelijkheid"; welk gezegde doet vreezen dat de voordragt min of meer in den geest der protektionisten zal gewijzigd worden.

— De *Memorial des Pyrenées* bevat de volgende korrespondentie uit Spanje:

»De geest der bevolking van Barcelona is alles behalve geruststellend. Men vreest een nieuwe beweging onder de arbeiders en het militair gezag neemt maatregelen om die te voorkomen en des noods krachtig te onderdrukken. Een oploop van werklieden heeft de fabriek der heeren Bazès omringd, en zijn arbeiders opgeëischt hun werk te staken. Toen de opzigters de deuren en vensters deden sluiten, werden 37 met pistoolschoten begroet, terwijl een hagelbui van steenen tegen de muren werden geworpen. De politie, de nationale en municipale garde zijn tusschen beide gekomen en hebben den oploop uit een gejaagd. Twee rustverstoorders zijn voor den krijgsraad gedaagd, waar hun proces geinstrueerd wordt.

— *L'Univers* deelt, volgens brieven uit Rome, mede, dat Mgr. Bedini Aartsbisschop van Thebe en voormalig Nuntius van Brazilië, de opvolger zal zijn van Mgr. de Pietro te Lissabon, wiens benoeming tot kardinaal in een eerstvolgende konsistorie zoo goed als zeker is.

ENGELAND.

LONDEN, 5 Jan. De Keizer van Frankrijk heeft aan Koningin Viktoria, bij gelegenheid van het Kersfeest, een prachtig *album met aquarelles* door de eerste kunstenaars, geschonken, die de verschillende voorvallen van H. M. reis in Frankrijk voorstellen.

— Sir Edm. Lyons is alhier aangekomen en heeft aan een krijgsraad bij lord Panmure deel genomen; de *Morning Advertiser* verzekert, dat deze admiraal aan het hoofd der Oost-zeevloot zal geplaatst worden.

— De markies van Aylesbury, oud-parlementslid voor Malborough, is in 82jarigen leeftijd overleden. Hij was een der ijverigste verdedigers van de tory-partij en der voorregten van de anglikaansche kerk.

— Volgens de *United Service Gazette* keert generaal Colin Campbell morgen naar de Krim terug, om drie diviziën te kommanderen.

— De ingenieur Gisborne maakte, volgens de laatste tijdingen uit Egypte, toebereidselen toe het laten zinken van den kabel voor den onderzeeschen telegraaf van Konstantinopel naar Alexandrie. De draad zal van Egypte loopen en verder van Suez naar Indië.

— Men verneemt met leedwezen, dat de schout-bij-nacht sir M. Symour die in den vorigen zomer gewond werd door het springen van eene der opgevischte russische helsche machines in de Oostzee, het gebruik van een zijner oogen geheel heeft verloren.

— Volgens den parijschen korrespondent van den *Morning-Post*, zou Keizer Napoleon bij de nieuwjaarsreceptie tot den napelschen gezant gezegd hebben: Ik wil hopen dat de staatkunde van den koning van Napels dit jaar meer open en opregt zij en zulks in zijn eigen belang.

— Een zekere Harvey is voor de regtbank gedaagd, als beschuldigd van zijn twee kinderen, vijf en zeven jaar oud, van honger te hebben doen omkomen. Eene vrouw Harriet Hay genaamd is als zijne medepligtige gevat.

— De kollekte voor fondsen om de weduwen en weezen der soldaten, die in den tegenwoordigen oorlog omgekomen zijn te ondersteunen, heeft de onzaggelijke som van £ 1.296.282 opgebragt. Men heeft gelukkig de pogingen van eenige dweepers uir Exeter Hall verijdeld, die begonnen om kinderen van alle godsdiensten in protestantsche etablissementen op te voeden en de Katholieken hebben het regt verkregen om de kinderen der katholieke soldaten in het geloof hunner vaderen op te leiden. »De oorlog," moet Lord Palmerston gezegd hebben, mag niet een karakter van prozelytismus aannemen.

— Men weet dat verschillende aalmoezeniers van het engelsche krimleger als slagtoffers van hunnen pligt omgekomen zijn. Op de vraag van het engelsche gouvernement zijn verscheidene priesters, waaronder eenige leden van het gezelschap van Jezus, naar het oorlogstooneel vertrokken. De iersche soldaten, wier geloofsliefde tot een spreekwoord geworden is, zijn begonnen een kapel in het centrum der leger diviziën op te rigten.

— De bataillons- en depôtskommandanten hebben bevel ontvangen zich gereed te houden om op de eerste order zich met de troepen voor de aktieve dienst aangewezen naar de Krim in te schepen. Die detachementen worden naar Malta gezonden, van waar zij achtereenvolgens naar de Krim gaan al naar de dienst het vereischt; het totaal bedrag dezer troepen is 4500.

— Een aantal van meer dan 300 kooplieden, reeders en bankiers van Hull hebben eene petitie tot de Koningin gerigt, waarbij zij verzoeken, dat de algeheele teruggave der oorlogskosten door Rusland, als een der vredesvoorwaarden in overweging worde genomen.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 2 Januarij. De regering heeft een voor Hongarije zeer belangrijk besluit genomen, waardoor de landbouw van de beletselen zal worden ontheven, die zijne ontwikkeling tot dusverre in den weg stonden. Er zijn namelijk aldaar een aantal landelijke regtbanken opgerigt die in eerste instantie kennis zullen nemen van alle geschillen tusschen de landeigenaren en hunne ondergeschikten betreffende den afkoop van renten, schulden, heerendiensten, en wat dies meer zij. Zooveel mogelijk zullen deze regtbanken de geschillen door middel van arbitrage en minnelijke schikking uit den weg ruimen, terwijl een opperste hof te Weenen voor appèl opgerigt is. Om de zaak verder zooveel mogelijk populair te maken, zijn een aantal Magyaarsche grooten benoemd om zitting in die regtbanken te nemen, waardoor deze indirekt aan het bestuur van Hongarije geen gering aandeel bekomen. Men zwaait dezen maatregel grooten lof toe.

— De kolonel v. Manteuffel had gisteren vóór zijne andientie bij den Keizer, een onderhoud met den minister van Buitenl. Zaken. Eergisteren, kort na zijne aankomst, had hij een langdurig gesprek met den graaf von Arnim.

BERLIJN, 5 Jan. De tijding van den val van Kars heeft in den hoogsten graad den ijver van de russische partij in onze hoofdstad opgewekt, van die partij, welke steeds het woord onzijdigheid, in den mond heeft, als het geldt de stappen van Oostenrijk ten voordeele van den vrede te verlammen, en die zoo mogelijk van Duitschland een vassaal van den Tsar zou willen maken, uit liefde tot de *geschiedkundige ontwikkeling* van het oude Germanië.

Tot hiertoe had deze anti-nationale partij zich verborgen gehouden onder de holle spreekwijzen en de gedistileerde metafysika der ultra-ministeriëele dagbladen; men scheen zich te herinneren dat als men openbare betrekkingen bekleedt, zoowel als men in persoonlijke dienst van den souverein staat, men zekere oplettendheid verschuldigd is aan de gouvernementen, met wie de souverein in vriendschapsbetrekking wil blijven. Nu is echter het masker gevallen: het was niet genoeg zijn blijdschap in salons en klubs lucht te geven, men heeft die aan den dag gelegd in een officiëele plegtigheid.

— De tegenwoordige weersgesteldheid heeft Rusland in staat gesteld, om nieuwe stukken geschut van zeer verre dragt, die, volgens de nieuwe uitvindingen, eerst onlangs in de keizerlijke geschutgieterijen te Petersburg gegoten zijn, naar Reval, Riga en andere plaatsen aan de kust van de Golf van Finland, te doen toekomen. Ook is men voornemens in elk dier vestingen twee nieuwe batterijen aan den zeekant op te rigten, ten einde in staat te zijn, het vijandelijk vuur heftig te kunnen beantwoorden, daar de ondervinding bewezen heeft, dat de vijandelijke kogels de geavanceerde vestingwerken schade toebragten, zonder dat het russische geschut, hoofdzakelijk wegens zijne korte dragt, den vijand nadeel toebragt.

De russische legatie kondigt een *Te Deum* aan, omdat honger en gebrek aan het noordsche leger een vesting in handen heeft gespeeld, die de wapenen niet ten onder konden brengen, en ziedaar de hovelingen der russische partij hun uniformen aantrekken, en toch met de moskovistische ridderordens behangen om aan den voet des altaars den hemel dank te zeggen voor die glorierijke overwinning...... van den hongersnood.

Toch hebben de bladen gemeld, dat de minister-prezident niet bij die plegtigheid tegenwoordig was. Dat zou er ook nog aan ontbreken! maar niettegenstaande die geruststellende verzekering hebben de fransche engelsche en turksche legatiën reden gevonden om te protesteeren tegen die hallelujaas, door pruissische generaals, adjudanten en ambtenaren van een Staat aangeheven, die zich onzijdig noemt.

Deze stap heeft de geestdrift der hoogere kringen wat getemperd en men heeft besloten om die onvoorzigtige jubelaars te berispen, hen aan te bevelen zich voortaan van zulke manifestatiën te onthouden, en zich in het vervolg noch over de westersche noch over de russische overwinningen te verblijden. Men weet trouwens wel, dat men van die heeren geen vreugdebetoon te wachten heeft als het een russische nederlaag geldt.

Hoe het ook zij, de maatregel is passend en de geallieërde diplomaten hebben er genoegen mede genomen. Men ziet dat men verkeerd doet met aan Pruissen een veranderlijke staatkunde te verwijten, zij gaat haar ouden weg even als in 1848: eerst schieten, daarna groeten en verschooning vragen.

O, oude Frits! wat zoudt gij wel zeggen als gij opstond uit uw graf.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 7 Januarij.

OVERLEDEN (1 Jan.): J. C. de Lestryeux, geb. Nolet. - D. H. Schmull, 68 j. — (2 Jan.): P. J. van Wijk, 4 j.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN

Fondsen	pCt.	4 JAN. 4½ u. gebl.	5 JAN.	4½ u.	gebl.
Nederl., Werkel. Schuld à	2½	62⅞	62⅞	à 63	
Dito Dito	3	74⅛	74 1/16	74⅛	
Dito Dito	4	92⅜	92 5/16	92⅜	
O. I. Leening 1844	4	92	92 1/16		
Amortis. Syndik.	3½				
Handelmaatschappij	4½		128¾		
Aand. Rijn-Spoorweg	4½		100		
" Holl. Spoorw.-M.					
Obligatiën	4½		99⅞		
Maatschappij van Weld.	4		76		
Aand. Ned. Bank					
België	2½				
Dito bij *Rothschild*	2½		50⅛	50 5/16	50 5/16
Frankrijk, Obligatiën	3				
Spanje, Onbep. Stukken	1¼	21⅜	21⅜	21½	21⅝
Dito	3	39½	39¾		
Dito Binnenl. à 6/m.	3	34⅝	34⅝	34½	34⅝
Coupon-Bewijzen		4 11/16			
Amortisable Schuld		7¼	7 5/16	7¼	
Portugal, te Londen	3	41 15/16	41¾	41 15/16	41¾
Dito Uitgestelde					
Rusl., bij *Hope* 1798 en 1816	5	100⅝	100⅝	100½	
Dito Dito 1828 en 1829	5	99¾	99⅝		
Cert. bij dito 1831 en 1833	5		-		
Dito	4½	86⅛	86⅛		
Dito bij *Hope*	4	74⅛	74¼		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	4	73¼	73¼		
Dito bij id. 5de Serie	4				
Certifikaten te Hamburg	5	80			
Inschrijving in Assignat.	6				
Certifikaten van dito	6	57⅝			
Polen, Certifikaten	4				
Dito Aand. met Lot. fl. 500		140½			
Oostenrijk, Metalliek	5	63 15/16	6 ⅝		
Dito Nationale	5	67	66¾	66 15/16	66¾
Dito Nieuwe 1847	2½	32¾	32 11/16		
Dito 1851 en 1852	2½	32¾	32 11/16		
Dito Nieuwe	5	73 15/16	73⅞	74	73⅞
Dito 1854	5	73 15/16	73⅞	74	73⅞
Ween. Bank bij *Gallen C°.*	5				
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 250					
Nieuwe dito 1854					
Pruiss. Aand. 1854	3½	196			
Amerika, Bank-Aktiën Cert.					
Dito Orig.					
Napels, Cert. *Lam. en Bouwer*	5				
Sardinië	5				
Denemarken, Leen. te Lond.	3				
Louisiana bij *Hope*	5				
Braziliën	5	97½	97½		
Dito 1843	4½				
Mexiko	3	19⅞	19¾	19 15/16	
Dito Onbepaalde	3	19 15/16	19⅞	19¾	19⅝
Peru	4½	72			
Grenada, à £ 100	2½	18 15/16	18⅞		
Dito Uitgestelde					
Ecuador à £ 100		3⅛	3 5/16	3¼	
Venezuela, à £ 100	4½	25½	25¼		
Dito Uitgestelde	1½				
Grieken, te Londen	5				

N 5 pCt. Stieglitz 80⅞, 81; Gren. onb. 18 15/16; Ecuador onb. 3 5/16, ¼; Coupon Ecuador 42¼; Thesaurie 103¼.

Handel en variatie waren heden van weinig beteekenis.

Koers van het Geld: Beleening 3½ pCt.; Prolongatie 3 pCt. Diskonto 4 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m	*f* 55⅝	Livorno	2/m	*f* 39
"	zigt	" 55⅞	Napels	"	" 87
Bordeaux	2/m.	" 55	Petersburg	"	" 1.69
"	zigt	" 55½	Weenen	6 w.	" 31⅞
Madrid	3/m.	" 241	Augsburg	"	" 35¼
Cadix	"	" 241	Frankfort	"	" 98¾
Seville	"	" 240	Hamburg	2/m.	" 34 15/16
Bilbao	"	" 240	"	zigt	" 35¼
Lissabon	"	" 41¼	Londen	2/m.	" 11,65
Porto	"	" 41¼	"	zigt	" 11,77½
Genua	2/m.	" 45⅝	Rotterdam		" ¼

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

PARIJS, 5 Jan. Fransche 4½ pc. 94.75; 3 pc. 63.15; 3 pc. Spanje 34, id. 1¼ pc —; 5 pc. Met. 81, Rom. Leen 82.

LONDEN 5 Jan. Consols 87⅛, 3 pc. Spanje buitenl. 38½; 1¼ pc. dito 20⅛; Comité-Bewijzen 4½; Passive 7⅛. 5 pc. Rusl. 95; 4½ pc dito 86; 4 pc. Holl 94¼; 2½ pc. id. 63½; 5 pc. Sardinië 81½; Brazilië 97½, 4½ pc Peru 74; Gren. uitg. 6½; id. werk. 19¼; 3 pc. Mexiko 19¾; Turkije —; 4 pc Portugal (N.) 41½; Ecuador 4⅞, Wissel op Amst. 11 18⅜.

BERLIJN, 5 Jan. 3½ pc. Pr. Staatsch. —; 5 pc. Rusland 95½; id. 4½ pc. —; Wissel op Londen 2/m. 6 Th. 19⅝; Parijs 79⁷/₁₂; Amst. 142¼; Weenen 143; Petersburg 99⅜.

HAMBURG, 5 Jan Spanie 3 pc. 32½; id. 1 pc. 20¼; Rusl. 5 pc. —; 3 pc. Mexikanen —; 5 pc. Sardinië —; Wissel op Amst. —.—; Londen kort —.—; Weenen —.—.

FRANKFORT, 5 Jan. 5 pc. Met. 67; 1 pc. Spanje binnenl. 21 9/16; id. 3 pc. 34¼; Wissel op Londen 3,m. —; Parijs —; Weenen —; Amsterdam —.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

SCHIEDAM, 4 Jan. Rogge. Zonder prijsverandering, en slechts bij uitsluiting te verkoopen, als volgt: 148/2 ℔ Rostok, *f* 405 6/w.; 143/2 ℔ Reval *f* 424 3/m.; 144/2 ℔ Stockholm *f* 392 6/w.; 146/2 ℔ gedr Zweedsche *f* 395 6/w.; 142/2 ℔ Wasa *f* 410, 415 3/m.

Gerst. Tengevolge van nieuwen aanvoer zijn een paar partijen ongedroogde tot de volgende lagere prijzen opgeruimd, als: 133/2 ℔ n. Engelsche *f* 292 3/m.; 132/2 ℔ dito *f* 285. *f* 388 3/m., later *f* 285 6/w. Gedroogde werd daarentegen tot ruim vorigen prijs afgedaan als: 126/2 ℔ Libau *f* 292 6/w.

Moutwijn werd niet genoteerd, doch was heden boven de laatste noteering zeer gewild.

Jenever *f* 26,75; Amst. Proef *f* [illegible],00.

ANTWERPEN, 5 Jan. *Verfhout.* Wij vernamen den verkoop van 20 000 kos. Campêche St. Domingo en 20,000 kos. Campêche Laguna.

Koffij. Heden werden vrij aanzienlijke omzettingen bekend in St. Domingo Koffij, bedragende gezamenlijk ongeveer 6000 balen, zoowel voorradig als op levering.

Granen. Vaste markt voor alle soorten. Er is veel vraag voor Tarwe, doch de eischen der houders beletten alle omzetting. Men heeft inlandsche Rogge voor *f* 13¾ en amerikaansche voor *f* 14⅝ de 70 kos. afgedaan. Voor Zeeuwsche Winter Gerst betaalde men *f* 9½ de 62 kos.

Ruwe Suiker. Verkocht zijn ongeveer 300 kn. Havana per *Stanislas*, en 245 kn. d°. per *David Hoodley*.

LONDEN, 5 Jan. *Suiker.* Verscheidene veilingen zijn voor de volgende week aangeslagen. Verkoopen waren heden onbeduidend en de houders staan gaarne tot vroegere prijzen de koloniale en vreemde soorten af.

Koffij. Ceylon Native en plantatie gesouteneerd en zoowel voor uitvoer als Export. gezocht.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 5 Jan. Borchers, Lewe van Nijenstein, Tjilatjap.
BROUWERSHAVEN, 6 Jan. Gayt, Olivier van Noord, Chincha naar Rotterdam.

UITGEZEILD:

HELVOET, 5 Jan. Schreuder, Erasmus, Batavia.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 7 Januarij in lading naar:

Keulen,	J. O. W. Wilson, Colla [illegible]
Frankfort	F. J. Timmerman, Frankfort N°. 20.
Weesel	A. Balk, Alida.
Duisburg	H J. Kamp, Vlijt en Hoop.
Manheim	H. C. de Haas, Minerva.
Dusseldorp & Neus	T. W. Meeuwsen, Niederrein N°. 9.

Rijnhoogte ARNHEM 3 Jan. 1 el 65 duim. KEULEN 6 " 6 vt. 6½ "

BOEKBESCHOUWING.

Naar aanleiding der door ons n°. 2606 medegedeelde beoordeeling (1) van een paar leerboeken voor de vaderlandsche geschiedenis, hebben wij twee brieven ontvangen, die wij behooren eene plaats te verleenen. Wij geven het eerste het woord aan den Zeer Gel. heer Verzijl, professor in 't seminarie van Rolduc, die zich bij de tweede uitgave der *Nieuwe Handleiding* als schrijver heeft bekend gemaakt. Wij laten daarop volgen eene repliek van den steller der genoemde beoordeeling.

(1) Wij herstellen bij deze gelegenheid eene drukfeil. In het eerste vierde doel van ons opstel staat „door de Hollanders," lees: „dan de Hollanders."

Ziehier wat de heer Verzijl ons schrijft:

»*Nieuwe Handleiding tot de Geschiedenis der Nederlanden, ten gebruike bij het middelbaar onderwijs, door* G. Verzijl. — Tweede verbeterde druk, met eene overzigtstafel der middeleeuwsche graven en hertogen vermeerderd. — Arnhem, ter boekdrukkerij van Josué Witz.

»Hooggeachte Heer Redakteur,

»Ik heb in N°. 2606 (22 Nov. ll.) van UEd's. uitmuntend dagblad eene min of meer regtstreeksche beoordeeling gelezen van de eerste uitgave van het hier bovengenoemd werkje. Daar dit leerboekje door mij in het licht is gegeven, meen ik den onbekenden, doch hooggeschatten schrijver van voornoemde beoordeeling op de eerste plaats mijn opregten dank te moeten betuigen, voor het hartelijk welkom en de aanbeveling, welke ZEd. het werkje deed te beurt vallen; doch ZEd. tevens eenige ophelderingen verschuldigd te zijn aangaande eenige weinige opmerkingen, die tot vermelde beoordeeling zijn toegevoegd geworden. Ik verzoek den hooggeachten schrijver er wel van overtuigd te zijn, dat ik niet wegens mijn persoon, maar enkel in het belang der ons beiden even dierbare goede zaak deze ophelderingen publiek make. Want, WEd. heer, geloof mij vrij, nog nooit is bij mij het laatdunkend denkbeeld opgekomen van eene geschiedenis van het schoone Vaderland, zooals UEd. en ook ik die begrijpen, geschreven te hebben; het is gemakkelijker het plan te ontwerpen eener onder alle opzigten voldoende geschiedenis des vaderlands en te zeggen wat die eigenlijk moest wezen, dan dat plan te verwerkelijken; en toen ik in het voorwoord tot den eersten druk schreef: »hoogstens durven we 't als eene proeve aanbieden" en ik in het voorwoord tot den tweeden druk herhaaldelijk den wensch uitte »dat door deze proeve eene meer bevoegde hand moge aangespoord worden een vollediger handboek voor onze schoone geschiedenis des vaderlands te vervaardigen" was dat geene geveinsde ootmoedigheid, maar de taal des gewetens. Dit neemt niet weg dat ik aan het handboekje, geschreven met het eenig doel om in eene tijdelijke behoefte te voorzien, alle zorg besteed, en met zooveel naauwgezetheid als mogelijk gewerkt heb aan dit beknopt overzigt onzer dadenrijke en bewegingsvolle geschiedenis, ten einde het met der daad als »naar waarheid voorgesteld" verdiende te heeten. Daarom heb ik mij van de bronnen, welke ik tot mijne beschikking had, doch vooral van onderscheidene onpartijdige en grondige schrijvers bediend ter zamenstelling van mijn leerboekje; zelfs heb ik mijn manuscript, alvorens het den drukker in handen te geven, aan een met onze geschiedenis bijzonder vertrouwd leeraar ter inzage gezonden, om dusdoende allen schijn van ligtvaardigheid te vermijden.

»Hooggeachte schrijver, ik acht het overbodig in verdere ophelderingen te treden; maar uit dit weinige zal UEd. gereedelijk blijken, dat de voorstelling: alsof ik een oud vaderlandsch historieboekje voor mij hadde genomen, in plaats van »vrome Prins" snoode Prins zoude geschreven, en ik daarmede alles gekorrigeerd zoude geoordeeld hebben, wel degelijk bezijden de waarheid ligt. De geëerde schrijver getrooste zich de moeite al was het maar het besproken tijdperk nog eens te herlezen, en Z. Ed. noeme mij vervolgens het handboekje waarin de feiten, zoo als hier, zijn voorgedragen; naar mijn beste weten is er mij geen enkel bekend; ook zal ZEd. het woordje »snoode" bijv., bedriegen wij ons niet, slechts eene enkele maal aantreffen, en dan nog niet op den Prins maar op diens plan toegepast. Doch hieruit zal ZEd. inzonderheid kunnen opmaken, dat de blaam, alsof ik over sommigen een oordeel zou uitgebragt hebben, dat van *ligtvaardigheid* moeilijk vrij te pleiten schijnt, in verband met het volgende: »alles voor zijn eigen geweten breed ontwikkeld en gemotiveerd" wel in staat was mijn hart op zijne gevoeligste plaats te raken. Ik verzoek UEd. derhalve ten vriendelijkste, niet in naam van het regt, dat ik er op vermeen te hebben na het voorgevallene, maar in naam der goede zaak, die wij beiden van harte zijn toegedaan, mij de bedoelde plaatsen aan te toonen, opdat ik mij UEd's. heusche teregtwijzingen, zoo der doenlijk, ten nutte make. Nog eene opheldering. Betreffende de godsdienst onzer oud germaansche vaderen meende ik in een leerboekje voor mingevorderde leerlingen in geene breedere ontwikkelingen behoeven te treden, dan het hier met 4 à 5 regels geschied is: op het voetspoor van Creutzer eene geleerde analyse van diens geleerd werk te leveren, kan door UEd. ook niet gewild zijn. Dat men ten laatste eene geschiedenis van het christelijk vaderland niet met eene »grieksche Muze" moet willen versieren, hierover ben ik het met UEd. volkomen eens; doch dit was het werk van den letterzetter, dat ik zelf heb afgekeurd, schoon te laat om op het titelblad, maar niet om op den omslag veranderd te worden; zooals UEd. er zich met eigen oogen heeft van kunnen overtuigen.

»Ik sluit deze vriendschappelijke verklaringen met te herhalen dat ik ze heb neêrgeschreven, wijl ik het pligtshalve oordeelde te moeten doen; mij inmiddels gelukkig achtende eene gelegenheid gevonden te hebben van in aanraking en gedachtenwisseling te komen [illegible]

met een man, dien ik verwacht meer en meer te mogen hoogschatten en van wien ik de eer en het genoegen heb mij thans reeds met erkentelijkheid te noemen

»De ootmoedigste Dienaar,
»G. VERZIJL."

Hierop antwoordt de steller van het opstel het volgende:

»Eene vergelijking van den tweeden druk der door ons in het n°. van 22 Nov. besprokene »*Nieuwe handleiding tot de geschiedenis der Nederlanden*" met den eersten, heeft geleid tot de bevestiging van het gevoelen, dat wij de vrijheid genomen hebben daarover uit te spreken. Van ganscher harte heetten wij deze eerste proeve eener meer volledige en zoowel met de beginselen eener katholieke wijsbegeerte als met de geschiedenis der andere staten van Europa beter in evenredigheid gebragte *beknopte* redaktie onzer geschiedenis welkom; en met nadruk bevelen wij op nieuw het aangekondigd boekjen onzen onderwijzeren, als de tijdelijke vervulling aan eener dringende behoefte.

Het doet ons intusschen leed, dat de bekwame schrijver van de »Nieuwe handleiding" meer gewigt heeft gehecht aan onze hoofdaanmerking dan we, bij ons »hartelijk welkom" ter anderer zijde, meenden er aan verbonden te hebben. We hebben ter wereld de bedoeling niet gehad den schrijver te beschuldigen van EEN BESTAAND VADERLANDSCH GESCHIEDBOEK met de pen in de hand gekorrigeerd, en aldus voor eigen werk aan de pers overgegeven te hebben. Maakten wij dien indruk, dan bieden we opregtelijk den schrijver onze verontschuldigingen aan. We hebben niets anders bedoeld dan, in een rhetoriesch figuur, dat met zeer ligte trekken was omgetrokken, ons hoofdbezwaar bekend te maken. We hebben gezegd, dat, bij de door ons aanbevolen methode, DE STIJL van den schrijver minder DEN SCHIJN zoû krijgen ALSOF de gewone voorstelling van zekere daden slechts door schrapping en bijschrijving gekorrigeerd ware. Wat wij »het oude vaderlandsche historieboekje" noemden, dat zijn al de kommentaren, uitbreidingen, uitleggingen, bewerkingen in rijm en onrijm, die er sedert het laatst der XVIe eeuw in Nederland over nederlandsche geschiedenis geschreven zijn. We zouden wenschen (men beschuldigt ons toch van brandstapel-vereerders te zijn) EEN grooten *auto-da-fe* van al die boeken te kunnen maken, en al de indrukken te kunnen uitroeijen die onze geesten er van gekregen hebben, om eens weder met een frisch, onbevangen, gemoed de *bronnen* te gaan bestudeeren: dat was het denkbeeld, dat ons voor den geest stond. Het wil niet zeggen, dat de werken van Wagenaar, Kluit, Bilderdijk, Arend, de Gerlache en anderen, geene waarde hebben; maar we zouden zelfs die waarde ten offer willen brengen, zoo we maar eens weder het genoegen konden smaken uit de bronnen zelve gelaafd te worden — uit de bronnen vloeijend in de beddingen der eenig houdbare, boven door ons aangeduide, katholieke wijsbegeerte.

DE BESCHULDIGING VAN LIGTVAARDIGHEID is ook door ons niet uitgebragt; alleen hebben we gezegd, dat er over sommige personen »een oordeel geveld werd, dat van ligtvaardigheid moeilijk vrij te pleiten schijnt." Eéne aanhaling volsta:

»Willem van Oranje had, door zijne heerschzucht misleid, het snoode plan gevormd om zijn vorst, dien hij door eed van getrouwheid verbonden was, DE GRAAFLIJKE KROON te ontwringen en die zich-zelven op het hoofd te zetten" (bl. 77). Zie! — dat is niet BEWEZEN— en dat mag zonder bewijs niet gezegd worden, op boete van de eigen zaak te kompromitteeren der genen, die meenen in de waardeering der XVIe-eeuwsche zaken en personen van het geijkte gevoelen der meeste hollandsche schrijvers te mogen afwijken. »Het voorstaan van het Kalvinisme was Willem van Oranje enkel middel; omtrent die leer was hij vrij onverschillig, EVEN als hij vroeger Katholicisme en Lutheranisme beleden had, naar gelang de eene of andere belijdenis hem beter te pas kwam." Dat oordeel is van ligtvaardigheid bezwaarlijk vrij te pleiten. Dat Willem van Oranje, aan het Hof van Karel V katholiek was geworden, behoefde geene gevoelsheid te zijn: de dampkring waarin hij verkeerde bragt er hem toe; bragt er een Edeljonker van de eerste helft der XVIe Eeuw te ligter toe, naar zich de Hervorming nog minder in een genootschappelijk leven had uitgedrukt.

In veel ligter graad, maar toch in zekere mate, blijft ook op de *Handleiding* van den heer Verzijl de aanmerking toe te passen, dat men, om den wille van het werktuig, waarvan de Souverein in Nederland zich bediende om zijn gezag te handhaven en te herwinnen (de spaansche troepen namelijk) te zeer het charakter van een oorlog tusschen Spanje en Nederland, reeds voor 1600, aan de nederlandsche beroerte gegeven heeft. Uit deze zelfde beschouwingswijs komt ook bij den schrijver (op bl. 49) de volgende aanmerking voort: »Met den laatsten mannelijken afstammeling van het Bourgondische Huis ging ook Belgie's onafhankelijke nationaliteit tot op onze dagen, die van Noord-Nederland voor eenen geruimen tijd onder." Onzes bedunkens is het gevaarlijk aan deze voorstelling toe te geven. De nationaliteit eener natie hangt niet volstrekt en dadelijk af van het geboorteland des vorsten noch van de bezittingen en regten, die de vorst heeft in den vreemde. Ware dit zoo, dan zou Holland al aanstonds met de regering van graaf Jan II zijne nationaliteit verbeurd hebben en zoude elk landsdeel, dat t'eeniger tijd een staat of staatjen had uitgemaakt, als waarborg zijner nationaliteit moeten verlangen, dat de tegenwoordige koning of keizer, binnen zijne grenzen geboren ware, of althans dat daar de familiezetel hadde gestaan.

Maar zoo we den wensch hebben uitgesproken, dat, in plaats van het oude geschiedboekje te korrigeeren, men een geheel nieuw ontwerpen mogt, dan kwam dit voornamelijk voort uit ons verlangen naar eene wezenlijke volks- en landgeschiedenis van Nederland; in tegenstelling met de vorsten-, staats- en krijgsgeschiedenissen, die we reeds bezitten. Die geschiedenis zoû ons VOORAL den gang der beschaving, het geheim der welvaart onzer vaderen doen kennen; ze ons voorstellen, aan de hand der Kerk tot de hoogste ontwikkeling gebragt op ieder gebied; zoû ons, met duidelijkheid en eenvoudigheid, verklaren, hoe met het nederlandsche volkscharakter de spoedige verbreiding der revolutionaire en hervormings-theoriën kon te zamen gaan, wier praktijk op zoo menig geschiedblad met sombere letters zou te lezen staan. Zoo'n boek zoû vooral vruchtbaar op de vorming van het hart onzer nederlandsche jeugd kunnen werken en ze tot een nog dieper inzigt brengen van hunne pligten en regten als staatsburgers. Omdat we dit streven in de »proeve" van den Heer Verzijl niet aantroffen, kwam het ons voor, dat zijne handleiding, hoezeer oneindig hoog staande boven het gebrekkig werk van vele anderen, slechts eene betrekkelijke waarde had. Aan eene »proeve" doet men geene hooge eischen; maar men moet gelooven, dat zij het kenmerkende aanbiedt van het grooter geheel, waaraan zij ontleend is, of dat zij voorbereidt — anders is het geen proeve; en de kern eener geschiedenis, gelijk wij ze onzer vaderlandsche jeugd in het vervolg toewenschen, vinden wij in deze proeve nog niet.

Ten slotte een opregt woord van dank voor de zeer hensche wijze waarop de begaafde en waardige schrijver der »Handleiding" tegen onze aanmerkingen in verzet is gekomen. We hebben in de door hem ons vriendelijk verstrekten tweeden druk van zijn werkje, behalve enkele verbeteringen van minder belang, als afwijking van den eersten druk opgemerkt: de keurige overzigtstafel onzer middeleeuwsche Graven en Hertogen, en de vervanging van den naam »Oostenrijksche Huis" door »Huis van Habsburg". We meenen dus hem geen onregt gedaan te hebben, met in 1855 nog den 1e druk te gebruiken van een werkje, waarvan de beide uitgaven geen jaartal op den titel dragen. Eindelijk nemen wij afscheid met den wensch, dat de Heer Verzijl opgewektheid en tijd moge vinden om zijne geleerde geschiedproeve aan te vullen, door dien kant der gebeurtenissen meer in het licht te stellen, welke wij de vrijheid genomen hebben der algemeene behartiging aan te bevelen.

Advertentiën.

(1654) Heden middag overleed tot onze innige droefheid, na voorzien te zijn van de H. Sacramenten der stervenden, onze veel geliefde jongste Zoon HENRICUS, in den nog jeugdigen ouderdom van bijna 21 jaren.

SNEEK, den 31 December 1855. A. HOMAN. R. HOMAN, geb. POTMA.

(1663) De Notaris J. F. VAN GOCH, te Bergen op Zoom, zal op Donderdag den 17 Januarij 1856, provisioneel, en op Donderdag den 31 dier maand finaal, in het *Café Saint-Antoine* aldaar, veilen en verkoopen: 1° Een **Bouwhoeve**, groot 36 bunders, 39 roeden, 20 ellen; 2° 7 bunders, 07 roeden, 39 ellen **Bouw-** en **Weiland**, met 13 bunders, 97 roeden, 70 ellen **Mastbosch**; 3° 2 bunders, 44 roeden, 30 ellen **Bouwland**; 4° eene **Bouwhoeve**, groot 11 bunders, 69 roeden, 50 ellen; 5° een **Hoefje**, groot 3 bunders, 03 roeden, 70 ellen; 6° eene **Arbeiderswoning**, groot 36 roeden, 47 ellen; en 7° een perceel **Mastbosch**, groot 4 bunders, 77 roeden, 10 ellen; alles nagenoeg aan elkander gelegen in de Buitenpoorterij van Bergen op Zoom, en te zamen groot 79 bunders, 75 roeden, 36 ellen; waarvan ongeveer 46 bunders verhuurd zijn tegen *f* 1109 's jaars, en de jaarlijksche kap van het schaarhout wordt begroot op *f* 243. Nader onderigt te bekomen in persoon of met vrachtvrije brieven ten kantore van gemelden Notaris.

Een Jong Mensch van fatsoenlijken stand, R. K. Godsdienst, 25 jaren oud, verlangt in eene **Fabriek** geplaatst te worden en tevens, tegen betaling, kost, inwoning en gezellig verkeer te genieten. Adres *franco* brieven Lett. H. bij den Boekhandelaar VAN ROMONDT te Utrecht. (1665)

De Pillen van Holleway zijn een uitmuntend middel in gevallen van *galziekte*. G..... D. L....., te *Bloemendaal*, was behebt met een galachtig gestel, neusbloeden en bedorven maag, hetwelk zijne spijsvertering zeer hinderlijk was, en hem dikwijls weken lang het bed deed houden. Hij bezigde een aanzienlijk aantal verschillende geneesmiddelen waardoor zijn toestand zelfs nog verslimmerde. Zijn broeder beval hem vervolgens de pillen van Holleway aan; hij nam dezelven en na zes weken tijds was hij, volgens zijne eigen woorden zoo volmaakt hersteld, dat hij nooit meer zonder dit geneesmiddel bij voorkomende gelegenheid wil zijn.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: *Doosjes Pillen* à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f* 13.50, *f* 20,50.

Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1 85, *f* 3.00, *f* 7.05, *f* 13.85, *f* 22.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij B. ADAMA, Apotheker, Heerengracht hoek Utrechtschestraat, N°. 22 te *Amsterdam*, bij L. J. GROOTENDORST, depothouder te *Utrecht* en bij J. STRAATMAN, hoofd-depothouder te *'s Bosch*, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablishment*. (1660)

(1664) Bij Gebr. VAN LANGENHUYSEN, te 's Gravenhage, is van de pers gekomen en wordt alom verkrijgbaar gesteld:

DE TWEEDE DRUK VAN

Christus Jesus, de éénige middelaar Gods en der menschen. Leerrede over I Tim. II: 5, door A. FRENTROP. Naar aanleiding van *H. Zaalberg's* feestrede, gehouden den 31 October 1855, ter gedachtenis der Kerkhervorming, à 30 Cents.

Bij C. L. VAN LANGENHUYSEN komt van de pers:

DE VIERDE DRUK VAN

DE HERLEVENDE KERK IN SYRIE.

Mgr. IGNATIUS ANTONIUS SAMHIRI,

Patriarch van Antiochië.

Prijs 15 Cents.

LEVENSGESCHIEDENIS

VAN DEN

HEILIGEN THOMAS VAN VILLANOVA,

BIJGENAAMD

DE ALMOEZENIER,

Aartsbisschop van Valencia in Spanje, van de orde der Eremieten van den H. Augustinus.

Door den Zeer Eerw. Heer J. DABERT, Vicaris-Generaal van Vivier.

Uit het Fransch door een R. C. Priester.

Prijs *f* 1.25.

Met een welgelijkend portret.

Wat dezen H. Aartsbisschop groot maakt, is vooral zijne bewonderenswaardige liefdadigheid, zijne nederigheid, eenvoudige leefwijze en indrukwekkende prediking. Te regt geeft de Eerw. vertaler, in zijn woord aan den lezer, den wensch te kennen, dat dit boek ook in handen moge komen van onze niet katholieke landgenooten. Zoo dezen dit boek lazen »zouden zij misschien eene leer eerbiedigen, welke hare belijders tot zulke helden vormen kan; en in de bisschoppen en andere kerkvoogden niet meer beheerschers der geloovigen, maar vrienden en dienaars der lijdende menschheid opmerken en hen als zoodanig leeren hoogschatten!" nadat hij iets vroeger gezegd had: »Ik zou zoo gaarne zien, dat iedereen het liefelijk beeld onder de oogen kwam van eenen Aartsbisschop, die zich zelven geheel opoffert; zich alle, zelfs het geoorloofdste genot ontzegt om anderen des te meer wel te kunnen doen. Hij toch geeft niet slechts eenige zilveren of goudstukken, hij geeft al wat hij bezit; hij zijnen dood behoort zelfs het bed waarop hij ligt, hem niet meer toe, en hij vraagt het van dengene, wien hij het geschonken heeft, ter leen, *om er op te mogen sterven!...*"

Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.